

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

Укладач

Т.В. Бобровська — викладач-методист, викладач вищої категорії, викладач терапії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапії Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 01 червня 2011 р., протокол № 10.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти

Ю.М. Мостовий — професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

А.В. Кобірніченко — канд. мед. наук, завідувач відділення Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону;

Л.О. Піц — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова предметної (циклової) комісії терапевтичних та сестринських дисциплін Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Внутрішня медицина” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

“Внутрішня медицина” є провідною клінічною дисципліною в підготовці фельдшера. Майбутній спеціаліст повинен:

- клінічно мислити;
- вміти діагностувати найпоширеніші хвороби внутрішніх органів та термінальних станів;
- виробити правильну тактику лікування та надання долікарської екстреної медичної допомоги;
- організовувати й здійснювати догляд за хворими;
- проводити профілактичні заходи, санітарно-освітню роботу, дотримуватися техніки безпеки під час виконання своїх обов’язків.

У зв’язку з цим вивчення дисципліни (проведення лекцій, навчальної практики) має відповідати програмі та враховувати міжпредметну інтеграцію знань, ґрунтуючись насамперед на нормальній анатомії та фізіології людини, патологічній анатомії та фізіології, клінічній фармакології, загальному догляду за хворими та охороні праці, безпеці життєдіяльності.

Кожна нозологічна форма має вивчатися за єдиною схемою: визначення захворювання, етіологія, сприятливі фактори, патогенез, сучасна класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування, профілактика, диспансеризація хворих. При цьому слід використовувати етапи діагностичного пошуку: 1-й етап — опитування (суб’єктивне обстеження) хворого (скарги та їхня деталізація, анамнез захворювання, анамнез життя); 2-й етап — фізикальне (об’єктивне) обстеження хворого — огляд, пальпація, перкусія та аускультация; 3-й етап — формування попереднього діагнозу на підставі лабораторно-інструментальних методів дослідження, призначення лікування, прогноз, профілактика захворювання.

Надається увага особливостям перебігу, лікування та догляду за хворими похилого віку.

Перший розділ програми — “Пропедевтика внутрішніх хвороб”. Завдання: озброїти майбутнього фельдшера знаннями та вміннями, сучасними методами дослідження пацієнта за певною схемою, що дасть студентові уявлення про захворювання.

На заняттях слід використовувати досягнення сучасної медичної науки, проблемні ситуації, графлогічні структури, програмний та тестовий контроль, технічні засоби навчання (кінофільми, діафільми, слайди, аудіограми, таблиці, кабельне телебачення) та інші методи навчання.

Особлива увага при підготовці спеціаліста приділяється практичному навчанню. Його мають проводити кваліфіковані викладачі згідно з тематикою у лікувально-профілактичних закладах, які відповідають усім сучасним вимогам, з правильною науковою організацією праці.

Навчальну практику в стаціонарі слід проводити з поступовим збільшенням самостійної роботи студентів з обстеження хворих, аналізу перебігу їхньої недуги, диференціальної діагностики, призначення лікування та харчування, виписування рецептів, догляду за хворими. Після закінчення вивчення всіх основних нозологій потрібно планувати курацію кожним студентом окремого хворого, написання історій хвороби (за схемою) з подальшим її захистом.

Велику кількість годин виділено для самостійної роботи: це позаурочні чергування у відділеннях лікувально-профілактичних закладів, робота з літературою в бібліотеці та вдома, тренажерному кабінеті. Під час самостійної роботи студенти закріплюють практичні навички клінічного обстеження хворих, набувають навичок інструментального та лабораторного обстеження, краще засвоюють навички догляду за хворими.

Під час навчального процесу необхідно звертати увагу на роль терапевтичних шкіл і провідних учених України та країн СНД у розвитку сучасної медицини.

Обґрунтовані зміни в програмі (до 15 %) вносять циклові комісії та затверджують їх на засіданні.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати*:

- основи законодавства України про охорону здоров’я, чинні накази та інструктивні листи МОЗ України;
- симптоматику захворювань, термінальних станів, які найчастіше трапляються в практиці;
- маніпуляційну техніку;
- методи догляду за хворими;
- основні види реанімаційних заходів;
- правила зберігання й обліку лікарських препаратів;
- принципи медичної етики й деонтології;
- методи диспансерного обстеження в разі терапевтичної патології;
- профілактику захворювань, методи пропаганди здорового способу життя;
- основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в галузі.

Студенти повинні вміти:

- забезпечити належний диференційований догляд за хворими;
- досконало володіти маніпуляційною технікою;
- слідкувати за станом хворого й оцінювати його зміни;
- забезпечувати лікувально-охоронний та санітарно-протиепідемічний режим у лікувально-профілактичних закладах;
- відбирати біологічний матеріал та виконувати найпростіші лабораторні дослідження;
- проводити санітарно-освітню роботу, спрямовану на профілактику захворювань;
- заповнювати затверджену медичну документацію;
- забезпечити належну охорону праці під час роботи в умовах ФАПу, станції ШД та лікувального закладу, профілактику професійних захворювань.

Студенти мають бути поінформовані про:

- структуру захворюваності населення України;
- морально-правові аспекти роботи фельдшера;
- особливості фармакокінетики сучасних лікарських засобів;
- особливості перебігу захворювань, що рідко трапляються.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальна частина				
1	Вступ. Хвороба, її етіологія, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні	2			2
2	Охорона охорона праці у внутрішній медицині	2			2
	Розділ 2. Пропедевтика внутрішніх хвороб				
3	Методи обстеження пацієнтів	13	2	8	3
4	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання	9	2	4	3
5	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу	9	2	4	3
6	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози	9	2	4	3
7	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок, крові, ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату	13	2	8	3
	Розділ 3. Спеціальна частина				
8	Захворювання органів дихання	51	6	28	17
9	Захворювання органів кровообігу	49	6	26	17
10	Захворювання органів травлення	40	6	20	14
11	Захворювання нирок і сечових шляхів	30	4	16	10
12	Захворювання ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Порушення обміну речовин	30	4	16	10
13	Захворювання крові та органів кровотворення	29	4	15	10
14	Курація пацієнтів	12		8	4
15	Дифузні захворювання сполучної тканини та хвороби суглобів	10	2	4	4
16	Гострі алергійні захворювання	8	2	4	2
17	Професійні захворювання	8	2	4	2
	Усього	324	46	169	109

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.
2. Уявлення про хворобу, етіологію, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування.
3. Інструментальні методи дослідження.
4. Лабораторне дослідження крові.
5. Методика обстеження пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату та обміну речовин.
6. Основи охорони праці у внутрішній медицині. Вимоги охорони праці до приміщень відділень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладів. Пожежна безпека.
7. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.
8. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіограф, електроінгалятор тощо).

9. Пневмосклероз. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
10. Емфізема легень. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
11. Легеневе серце. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
12. Симптоматичні гіпертензії. Визначення, етіологія, симптоми.
13. Міокардит неревматичного походження. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми.
14. Ендокардит неревматичного походження. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
15. Перикардит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
16. Кардіопатії. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
17. Аритмії. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми, лікування.
18. Гостра судинна недостатність. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми, лікування.
19. Гостра серцева недостатність. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
20. Гострий гастрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
21. Гострий холецистит, визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
22. Гострий панкреатит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
23. Дискінезії жовчних шляхів. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
24. Хронічний ентероколіт. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
25. Хронічний гломерулонефрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
26. Хронічний пієлонефрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
27. Цистит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
28. Гостра ниркова недостатність. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
29. Апластична анемія. Визначення, етіологія, патогенез. Симптоми, лікування.
30. Гемолітична анемія. Визначення, етіологія, симптоми, лікування.
31. Лімфогрануломатоз. Визначення, етіологія, перебіг, симптоми, лікування.
32. Тромбоцитопенічна пурпура. Визначення, етіологія, патогенез. Симптоми, лікування.
33. Геморагічний васкуліт. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
34. Гемофілія. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
35. Захворювання гіпофіза. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
36. Захворювання надниркових залоз. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
37. Захворювання обміну речовин (подагра, ожиріння). Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
38. Хронічні ускладнення цукрового діабету.
39. Курація пацієнта. Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів.
40. Заповнення медичної документації, історії хвороби.
41. Дифузні захворювання сполучної тканини. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
42. Сироваткова хвороба. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
43. Інтоксикація пестицидами, ртуттю, свинцем, аміаком. Визначення, симптоми, лікування.
44. Профілактичні заходи на підприємствах із запобіганням професійної патології.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна частина

Тема 1. Вступ. Хвороба, її етіологія, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття “внутрішні хвороби” та “пропедевтика внутрішніх хвороб”. Хвороба та етапи її розвитку. Етіологія й патогенез. Клінічні симптоми та синдроми. Перебіг хвороби. Діагноз, його види, етапи формування діагнозу. Прогноз хвороби. Лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.

Тема 2. Основи охорони праці у внутрішній медицині

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці у внутрішній медицині.

Вимоги охорони праці в приміщеннях відділень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладів. Пожежна безпека. Використання індивідуальних засобів захисту під час взяття біологічного матеріалу в терапевтичному відділенні, протитуберкульозному закладі. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіографів, електроінгаляторів тощо). Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

Розділ 2. Пропедевтика внутрішніх хвороб

Тема 3. Методи обстеження пацієнта

ЛЕКЦІЯ

Опитування та фізикальне (об'єктивне) обстеження пацієнта. Опитування, його значення та схема: паспортні дані, скарги пацієнтів (основні й додаткові), анамнез хвороби, анамнез життя.

Загальний огляд. Загальний стан пацієнта. Свідомість, положення пацієнта (активне, пасивне, вимушене), уявлення про будову тіла.

Огляд шкіри й видимих слизових оболонок. Розвиток і розподіл підшкірно-жирової клітковини.

Огляд кістково-м'язової системи. Діагностичне значення виявлених змін.

Місцевий огляд. Огляд голови (розміри, форма, огляд очей, носа, вух, губ, ротової порожнини), діагностичне значення.

Методи пальпації, перкусії, аускультації. Правила й техніка їх проведення. Діагностичне значення цих методів обстеження пацієнта.

Лабораторні методи дослідження. Значення загального аналізу крові та сечі в діагностиці внутрішніх хвороб.

Рентгенологічні, ендоскопічні, ультразвукові, радіоізотопні методи дослідження, методи функціональної діагностики. Роль і участь фельдшера в обстеженні пацієнта.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування пацієнтів: паспортні дані, скарги пацієнтів, їх деталізація, анамнез захворювання, умови життя, спадковий та алергологічний анамнез. Огляд пацієнта: оцінювання його загального стану, свідомість, положення в ліжку, загальний огляд. Місцевий огляд пацієнта.

Оволодіння методикою пальпації шкіри, лімфатичних вузлів, грудної клітки, органів черевної порожнини (поверхнева пальпація).

Правила проведення перкусії. Пальпація пульсу, визначення його характеристик. Вивчення методики проведення порівняльної перкусії. Визначення перкуторних звуків у нормі.

Правила проведення аускультації.

Діагностичне значення пальпації, перкусії, аускультації.

Оцінювання даних загального аналізу крові. Оцінювання даних загального аналізу сечі.

Практичні навички:

- проведення опитування;
- проведення огляду;
- проведення пальпації;
- проведення перкусії;
- проведення аускультації;
- оцінювання показників загального аналізу крові;
- оцінювання показників загального аналізу сечі.

Тема 4. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та симптоми захворювань органів дихання. Огляд пацієнтів (патологічні зміни), пальпація грудної клітки, перкусія, аускультація легень. Методи додаткових обстежень. Діагностичне значення отриманих даних.

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних хворих (огляд ділянки серця та великих судин).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування, пальпації, перкусії, аускультації хворих з різною пульмонологічною патологією та аналіз одержаних даних.

Визначення показників лабораторних досліджень (загального аналізу крові, аналізу харкотиння). Охорона праці під час роботи з інфекційними матеріалами та їх знезараження.

Ознайомлення із сучасними методами функціональної, інструментальної діагностики захворювань бронхів і легень (визначення функції зовнішнього дихання, рентгенологічні методи, бронхоскопія).

Проведення пальпації органів кровообігу. Визначення меж серцевої тупості (відносної, абсолютної). Точки

вислуховування серця, характеристика тонів, патологічні зміни. Аналіз отриманих даних.

Значення методик пальпації, перкусії та аускультатії у визначенні діагнозу.

Методи інструментального обстеження та їх діагностичне значення (ЕКГ, фонокардіографія, ехокардіографія). Охорона праці під час роботи з електроприладами.

Значення загального аналізу та біохімічного дослідження крові у встановленні діагнозу пацієнтів із захворюванням органів кровообігу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування загального та місцевого огляду, пальпації, перкусії, аускультатії пацієнтів з різною пульмонологічною патологією та аналіз одержаних даних.

Визначення показників лабораторних досліджень (загального аналізу крові, аналізу харкотиння). Охорона праці під час роботи з інфекційними матеріалами та їх знезараження.

Сучасні методи функціональної, інструментальної діагностики захворювань бронхів і легень (визначення функції зовнішнього дихання, рентгенологічні методи, бронхоскопія).

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів дихання;
- загальний та місцевий огляд пацієнта;
- пальпація грудної клітки;
- визначення меж легень, висоти стояння верхівок, екскурсії (рухомості) легеневого краю;
- проведення аускультатії легень та аналіз результатів одержаних даних;
- проведення порівняльної перкусії легень та аналіз одержаних даних;
- збирання харкотиння для дослідження (загальний аналіз, чутливість мікрофлори до антибіотиків, на мікобактерії туберкульозу й атипів клітини);
- підготовка пацієнта до бронхоскопії, визначення функції зовнішнього дихання.

Тема 5. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних хворих (огляд ділянки серця та великих судин).

Значення методик пальпації, перкусії та аускультатії у визначенні діагнозу.

Уявлення про методи інструментального обстеження та їх діагностичне значення (ЕКГ, фонокардіографія, ехокардіографія). Охорона праці під час роботи з електроприладами.

Значення загального аналізу та біохімічного дослідження крові у встановленні діагнозу пацієнтів із захворюванням органів кровообігу.

Навчальна практика під керівництвом викладача.

Опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних пацієнтів. Визначення характеру пульсу. Пальпація ділянки серця (визначення верхівкового поштовху). Визначення межі відносної серцевої тупості. Визначення методики аускультатії серця. Вимірювання артеріального тиску.

Складання плану лабораторного та інструментального обстеження пацієнтів. Вивчення методу електрокардіографії. Охорона праці під час роботи з електрокардіографом.

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу;
- огляд кардіологічних пацієнтів;
- вивчення верхівкового поштовху;
- визначення меж відносної серцевої тупості;
- проведення аускультатії серця, характеристика тонів;
- визначення пульсу та його характеристика;
- вимірювання артеріального тиску;
- запис ЕКГ.

Тема 6. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів травлення.

Огляд пацієнтів (загальний та місцевий). Пальпація органів черевної порожнини (поверхнева та глибока), методика проведення та її послідовність. Жовтяниця (печінкова, надпечінкова, підпечінкова).

Методи додаткового обстеження органів травлення (лабораторні, ендоскопічні, рентгенологічні, радіоізотопні, ультразвукові) та їх діагностичне значення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та огляду пацієнтів із патологією органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози. Вивчення методики проведення поверхневої та глибокої пальпації органів черевної порожнини, правила пальпації печінки, діагностичне значення.

Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних методів дослідження.

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів травлення;
- проведення огляду, поверхневої та глибокої пальпації, органів черевної порожнини. Аналіз отриманих даних;
- визначення нижньої межі печінки за допомогою пальпації.
- проведення дуоденального та фракційного зондування, визначення діагностичного значення метода РН-метрії шлункового соку;
- підготовка пацієнтів до рентгенологічних методів обстеження (рентгенографії шлунка, іригоскопії, холецистографії);
- підготовка пацієнтів до ендоскопічних методів обстеження (гастрофіброскопії, колоноскопії, ректороманоскопії);
- підготовка пацієнтів до ультразвукового обстеження органів черевної порожнини;
- підготовка пацієнтів, взяття матеріалів на копрограму, приховану кров, бактеріологічне дослідження, наявність яєць гельмінтів.

Тема 7. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок, крові, ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та симптоми, характерні для захворювання нирок, крові, ендокринної системи, та особливості обстеження пацієнтів.

Методи діагностики захворювань нирок та сечових шляхів.

Діагностичне значення лабораторних досліджень сечі. Інструментальні методи обстеження. Методи діагностики опорно-рухового апарату. Методи діагностики в разі порушення обміну речовин.

Методи діагностики захворювань крові. Охорона праці під час роботи зі склом, приладами зі скла.

Методи діагностики захворювань ендокринної системи та їхнє значення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування, огляду, об'єктивного обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок. Якісне визначення білка. Оцінювання даних загального аналізу сечі, аналізу сечі за методами Зимницького, Нечипоренка.

Ознайомлення з методами інструментальної діагностики захворювань нирок та сечових шляхів.

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу кровотечі, часу зсідання крові, приготування мазка. Оцінювання даних лабораторного дослідження крові.

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату. Визначення вмісту глюкози й ацетону в сечі експрес-методом. Оцінювання даних лабораторних досліджень та основного обміну. Охорона праці під час роботи зі склом, приладами зі скла.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок та сечових шляхів;
- підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень у разі захворювань нирок та сечових шляхів;
- визначення вмісту білка, глюкози та кетонів у сечі експрес-методами, оцінювання результатів;

- визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу зсідання крові, часу кровотечі, приготування мазка, оцінювання результатів;
- підготовка пацієнта до визначення основного обміну.
- підготовка пацієнтів до глюкозуричного профілю.

Розділ 3. Спеціальна частина

Тема 8. Захворювання органів дихання

ЛЕКЦІЇ

Сприятливі фактори захворювання органів дихання. Основні клінічні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання. Суть і клінічне значення діагностичних методів дослідження (флюорографія, бронхоскопія, бронхографія, аналіз харкотиння, аналіз крові). Принципи лікування гострих, хронічних та гнійних захворювань органів дихання, їх перебіг, профілактика та диспансеризація. Основні клінічні симптоми невідкладних станів при захворюваннях органів дихання, тактика фельдшера в наданні екстреної допомоги. Особливості перебігу та лікування захворювань в людей похилого та старечого віку.

Гострий і хронічний бронхіт, бронхіальна астма, пневмонія, абсцес легень, бронхоектатична хвороба, пневмосклероз, емфізема легень, рак легень, туберкульоз легень, плеврит — сухий та ексудативний, легеневе серце.

Визначення захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патологічна анатомія, клінічні симптоми та синдроми захворювань. Особливості перебігу в людей похилого віку.

Лабораторне, інструментальне та функціональне дослідження. Роль рентгенологічного бронхоскопічного обстеження при захворюваннях органів дихання. Техніка безпеки під час роботи в рентгенкабінетах, кабінетах функціональних досліджень. Лікування пацієнтів з різною легеневою патологією: профілактика захворювань. Охорона праці під час роботи в протитуберкульозних закладах.

Диспансерне спостереження пацієнтів, роль фельдшера у проведенні диспансеризації пацієнтів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне (об'єктивне та суб'єктивне) обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання.

Аналіз отриманих даних, визначення основних синдромів (обструктивного, дихальної недостатності, запалення легеневої тканини, утворення легеневої порожнини, запалення плеври, інтоксикаційного та ін.)

Встановлення діагнозу, призначення додаткових методів обстеження. Вибір комплексного лікування та здійснення догляду за пацієнтами.

Тактика фельдшера під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з бронхоспазмом, астматичним станом, легеневою кровотечею, кровохарканням.

Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Організація роботи з профілактики захворювань в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

Практичні навички:

опитування пацієнта, деталізація скарг пульмонологічних пацієнтів;

- проведення фізикального (об'єктивного) обстеження (огляд, пальпація, перкусія грудної клітки, аускультация легень);
- спостереження за диханням, підрахунок дихальних рухів;
- збирання харкотиння для загального аналізу, бактеріологічного дослідження, на мікробактерії туберкульозу, атипові клітини та на чутливість мікрофлори до антибіотиків;
- вимірювання температури тіла, догляд за пацієнтами з гарячкою;
- проведення оксигенотерапії;
- підготовка інструментарію до виконання плевральної пункції;
- проведення проби на чутливість до антибіотиків, розведення та введення антибіотиків;
- виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (гірчичники, банки, компреси);
- виконання проби Манту;
- невідкладна допомога в разі гострих терапевтичних станів;
- виконання внутрішньовенних, внутрішньом'язових ін'єкцій.

Тема 9. Захворювання органів кровообігу

ЛЕКЦІЇ

Основні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу. Сприятливі фактори захворювань органів кровообігу. Принципи лікування. Профілактика та диспансеризація. Особливості дієтотерапії в разі захворювання органів кровообігу. Особливості перебігу деяких захворювань у людей похилого та старечого віку. Принципи контролю за хворими, що отримують антикоагулянти, серцеві глікозиди.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу.

Ревматизм. Уявлення про міокардит, ендокардит, перикардит неревматичного походження. Набуті вади серця. Кардіопатія. Гіпертонічна хвороба (первинна серцева гіпертензія), симптоматична артеріальна гіпертензія, нейроциркуляторна дистонія. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця: стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз. Ускладнення захворювань.

Аритмія: синусова аритмія, екстрасистолія, блокада серця (синаурикулярна, атріовентрикулярна), пароксизмальна тахікардія, миготлива аритмія.

Серцева недостатність (гостра лівошлуночкова, правошлуночкова, хронічна). Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

Визначення суті кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патоморфологія захворювання (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, аритмічний, серцевої недостатності, гіпертензивний тощо), які характеризують кожне захворювання. Особливості перебігу захворювання у людей похилого віку.

Методи лабораторної діагностики, основні показники. Методи інструментальної та функціональної діагностики, їх значення в розпізнаванні захворювання.

Зміни на електрокардіограмі в разі інфаркту міокарда, повної атріовентрикулярної блокади серця, пароксизмальної тахікардії, миготливої аритмії, екстрасистолії.

Показання до амбулаторного й стаціонарного лікування, комплекс лікувальних заходів, групи лікарських засобів, які використовуються в кардіології, можливі ускладнення в разі їх застосування. Принципи організації догляду за пацієнтами. Дієтотерапія. Профілактика захворювань, визначення груп ризику, диспансеризація. Межовий артеріальний тиск.

Невідкладні стани в кардіології (гіпертонічний криз, стенокардія, гостра судинна, гостра лівошлуночкова недостатність, кардіогенний шок, інфаркт міокарда, симптоматика, долікарська та медикаментозна допомога).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу. Аналіз клінічних симптомів і синдромів кожного захворювання, визначення стану пацієнта. Аналіз лабораторних та інструментальних методів обстеження, робота з електрокардіографом та аналіз значних патологічних змін на електрокардіограмі.

Встановлення діагнозу на підставі даних обстеження, додаткових методів. Визначення показань до стаціонарного та амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування та догляд за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера при наданні невідкладної допомоги в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, в стаціонарі. Проведення профілактичних оглядів, визначення груп ризику, диспансеризація в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки. Заповнення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування, огляд пацієнтів, пальпація, перкусія, аускультация ділянки серця;
- визначення стану тяжкості пацієнта;
- визначення пульсу, вимірювання артеріального тиску та аналіз результатів;
- запис електрокардіограми, визначення частоти серцевих скорочень, ритму, патологічних змін (інфаркту міокарда);
- проведення внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій, внутрішньовенних краплинних і струминних вливань;
- застосування наркотичних засобів і правила ведення документації;
- введення біциліну, олійних розчинів;
- надання невідкладної допомоги в разі непритомності, колапсу, больового синдрому в ділянці серця, гіпертонічного кризу, гострої лівошлуночкової недостатності у разі інфаркту міокарда, кардіогенного шоку;
- догляд за пацієнтами з хронічною серцевою недостатністю (визначення водного балансу, добового діурезу, створення зручного положення в ліжку, догляд за шкірою та профілактика пролежнів, контроль за дієтичним харчуванням);
- дієтотерапія при захворюваннях органів кровообігу (складання однодобового меню).

Тема 10. Захворювання органів травлення

ЛЕКЦІЇ

Причини та сприятливі фактори гастритів, виразкової хвороби, раку шлунка, хронічного гепатиту, цирозу, холециститу, жовчнокам'яної хвороби.

Основні клінічні симптоми в разі цих захворювань. Поняття про ентероколіти. Клінічні симптоми невідкладних станів у гастроентерології. Фактори ризику та соціальне значення захворювань, які вони спричинюють. Суть і клінічне значення діагностичних методів обстеження (ендоскопічних, рентгенологічних, біохімічних і т. п.). Принципи лікування, заходи профілактики названих захворювань. Принципи лікувального харчування, характеристика дієт.

Основні клінічні симптоми та синдроми при захворюваннях органів травлення. Гострий і хронічний гастрит. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Рак шлунка. Хронічний ентероколіт. Хронічний гепатит. Цироз печінки, хронічний холецистит. Дискінезія жовчних шляхів. Жовчнокам'яна хвороба. Хронічний панкреатит.

Визначення захворювання. Етіологія, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Патогенез захворювань (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, шлункової та кишкової диспепсії, астеновегетативний, порушення травлення та всмоктування, жовтяничний та ін.), які характерні для захворювання органів травлення. Особливості перебігу захворювання в людей похилого віку.

Показники лабораторних досліджень, значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового, радіоізотопного та інших сучасних методів обстеження для діагностики захворювань органів травлення. Основні принципи дієтичного та медикаментозного лікування. Показання до амбулаторного та стаціонарного лікування, обсяг диспансерного спостереження в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.

Аналіз основних клінічних симптомів і синдромів та визначення стану тяжкості пацієнта. Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних обстежень травної системи. Встановлення діагнозу. Визначення показань до стаціонарного й амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування (дієтотерапія, режим, лікарські засоби, фітотерапія та ін.). Догляд за пацієнтом при блюванні, метеоризмі. Догляд за пацієнтом з асцитом, печінковою недостатністю, закрепом, гострим гастритом. Проведення шлункового та дуоденального зондування, аналіз результатів.

Підготовка пацієнтів до ендоскопічного, рентгенологічного, ультразвукового обстеження, рН-метрії. Взяття калу на лабораторне дослідження; аналіз отриманих результатів.

Визначення стану тяжкості пацієнта та надання невідкладної допомоги в разі шлункової кровотечі, печінкової кольки (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, стаціонару). Проведення диспансерного огляду пацієнтів та профілактика загострень в умовах фельдшерсько-акушерського пункту. Ведення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування пацієнта;
- фізикальне обстеження органів черевної порожнини та визначення стану тяжкості пацієнта;
- допомога пацієнтові з больовим синдромом, печінковою колікою, шлунковою кровотечею;
- догляд за пацієнтами під час блювання;
- промивання шлунка;
- підготовка до ендоскопічного обстеження органів травлення;
- підготовка до ультразвукового, радіоізотопного обстеження органів травлення, рН-метрії;
- взяття крові на біохімічне дослідження. Індивідуальний захист від професійних захворювань;
- взяття сечі на діастазу;
- взяття калу для лабораторних досліджень (копрологічного, для визначення наявності яєць гельмінтів та найпростіших, прихованої крові, бактеріологічного обстеження).
- застосування газовивідної трубки;
- проведення різних видів клізм (очисної, послаблювальної, сифонної, краплинної, лікувальної);
- підготовка до пункції черевної порожнини;
- підготовка та проведення дуоденального зондування.

Тема 11. Захворювання нирок і сечових шляхів

ЛЕКЦІЇ

Основні клінічні симптоми захворювання нирок та сечових шляхів. Фактори, які впливають на можливі захворювання нирок. Особливості перебігу захворювань у вагітних та людей похилого віку. Основні методи діагностики захворювань нирок та сечових шляхів. Догляд за пацієнтами. Принципи лікування та профілактики

захворювань.

Основні клінічні симптоми та синдроми. Гострий та хронічний гломерулонефрит.

Гострий та хронічний пієлонефрит. Нирковокам'яна хвороба. Цистит. Гостра й хронічна ниркова недостатність.

Визначення кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез захворювання (стисло, узагальнено).

Основні клінічні симптоми та синдроми (сечовий, нефротичний, гіпертензивний, ниркової недостатності тощо), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика й аналіз результатів. Роль рентгенологічного, ультразвукового, ендоскопічного та інших сучасних методів обстеження в установленні діагнозу. Показання до стаціонарного та амбулаторного лікування. Комплексне лікування пацієнтів (режим, дієта, медикаментозне, санітарно-курортне лікування, фітотерапія), уявлення про сучасні методи лікування ниркової недостатності, показання до проведення гемодіалізу. Догляд за пацієнтами із захворюваннями сечової системи. Профілактика захворювань та їх ускладнень, диспансерне спостереження за пацієнтами, прогноз. Ускладнення захворювань. Симптоматика й допомога в разі ниркової коліки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок та органів сечової системи.

Аналіз клінічних симптомів і синдромів захворювання, визначення стану тяжкості пацієнта. Аналіз додаткових методів обстеження — лабораторних, рентгенологічного, радіоізотопного, ендоскопічного, ультразвукового та ін. Встановлення діагнозу. Визначення показань до амбулаторного лікування, планової та термінової госпіталізації. Вибір комплексного лікування, здійснення догляду за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії, машини швидкої допомоги) в разі еклампсії, ниркової коліки. Організація догляду за пацієнтами з уремією. Проведення профілактики захворювань та їх ускладнень, диспансеризації пацієнтів. Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування пацієнта, фізикальне обстеження;
- збирання сечі на дослідження (для загального клінічного аналізу, за методами Нечипоренка, Зимницького) та аналіз результатів;
- підготовка пацієнта до рентгенологічного обстеження нирок і сечових шляхів, ультразвукової та ендоскопічної діагностики;
- проведення катетеризації сечового міхура гумовим катетером;
- визначення добового діурезу та водного балансу;
- невідкладна допомога в разі ниркової коліки, еклампсії.

Тема 12. Захворювання ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Порушення обміну речовин

ЛЕКЦІЇ

Причини та сприятливі фактори захворювань. Клініка, принципи діагностики, профілактики, диспансеризації. Суть, клінічні симптоми та можливі ускладнення цукрового діабету. Невідкладна допомога при комах. Особливості інсулінотерапії. Принципи догляду за пацієнтами із захворюваннями щитоподібної залози та цукровим діабетом. Принципи дієтотерапії в разі цукрового діабету.

Основні клінічні симптоми та синдроми, характерні для захворювань ендокринних залоз. Хвороби щитоподібної залози (дифузний токсичний зоб, гіпотиреоз, ендемічний зоб). Цукровий діабет та його ускладнення. Захворювання гіпофіза, надниркових залоз, захворювання обміну речовин (ожиріння).

Визначення захворювання. Етіологія й патогенез хвороби. Клінічна класифікація. Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань.

Методи діагностики ендокринних захворювань (лабораторні, функціональні, ультразвукові, радіоізотопні), нормальні та патологічні показники обстеження крові та сечі на вміст глюкози. Показання до амбулаторного лікування, планової й термінової госпіталізації. Комплекс лікувальних заходів (режим, дієта, групи лікарських засобів, принципи організації догляду за пацієнтами). Інсулінотерапія.

Профілактика ендокринних захворювань та їх ускладнень, прогноз. Основні клінічні ознаки та невідкладна допомога в разі гіпер- та гіпоглікемічної коми.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринних залоз і порушенням

обміну речовин. Аналіз клінічних симптомів та синдромів кожної хвороби. Аналіз результатів лабораторних досліджень. Встановлення діагнозу.

Визначення комплексу лікувальних заходів і догляду за пацієнтами. Дієтотерапія в разі цукрового діабету та ожиріння. Ознайомлення з різними формами випуску інсуліну й методикою його введення. Надання невідкладної допомоги пацієнтам з гіпергіпоглікемічною комою в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, стаціонару. Ведення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- підготовка пацієнта для визначення вмісту глюкози та ацетону в сечі експрес-методом;
- підготовка пацієнта, взяття матеріалу для визначення глікемічного і глюкозуричного профілів та на глюкозотолерантний тест;
- введення інсуліну;
- підготовка пацієнта до визначення основного обміну, інструментальних обстежень;
- невідкладна допомога в разі гіпо- та гіперглікемічної коми.

Тема 13. Захворювання крові та органів кровотворення

ЛЕКЦІЇ

Основні клінічні симптоми захворювань крові та кровотворних органів. Фактори, які впливають на виникнення захворювань крові. Основні методи діагностики анемії, лейкозів, геморагічних діатезів. Принципи лікування та профілактики цих захворювань.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювання крові. Анемія — постгеморагічна, залізодефіцитна, мегалобластна (пов'язані з дефіцитом вітаміну В₁₂). Апластична та гемолітична анемія. Гемобластози. Гострий лейкоз. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз, лімфолейкоз). Уявлення про лімфогрануломатоз.

Тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа), геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейна—Геноха). Гемофілія.

Визначення захворювання, клінічна класифікація. Етіологія й патогез розвитку захворювання. Основні клінічні симптоми й синдроми (анемічний, геморагічний, проліферативний та ін.), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика, основні показники зміни загального аналізу крові при кожному захворюванні. Перебіг хвороби, прогноз, ускладнення, допомога в разі гострої кровотечі. Принципи лікування пацієнтів із захворюваннями крові, особливості догляду, деонтологічні норми поведінки під час спілкування з пацієнтами та їх рідними. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення клінічних симптомів і синдромів, які характеризують захворювання. Ознайомлення з даними лабораторних досліджень, їх аналіз.

Догляд за пацієнтами, ознайомлення з основними групами лікарських засобів. Ведення медичної документації. Виписування рецептів. Виконання призначень лікаря. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

Невідкладна допомога пацієнтам з гострою кровотечею.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- підготовка пацієнта та інструментарію до стерильної пункції;
- невідкладна допомога в разі геморагічного синдрому;
- проведення внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій;
- догляд за пацієнтами на гострий лейкоз;
- догляд за пацієнтами у термінальній стадії хронічного лейкозу;
- проведення опитування та фізикального обстеження.

Тема 14. Курація пацієнта

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнта. Визначення основних клінічних симптомів захворювання, аналіз результатів лабораторних та інструментальних обстежень. Проведення догляду за пацієнтами та ознайомлення з комплексом лікувальних заходів. Написання та захист історії хвороби.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- заповнення медичної документації.

Тема 15. Дифузні захворювання сполучної тканини та хвороби суглобів

ЛЕКЦІЯ

Артрита, остеоартроз. Ревматоїдний артрит: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, диспансеризація, прогноз.

Ревматоїдний артрит. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, перебіг, лікування, прогноз.

Захворювання сполучної тканини (червоний вовчак, склеродермія, деформівний остеоартроз) їх етіологію та патогенез. Основні лабораторні та інструментальні методи діагностики, їх клінічне значення. Основні принципи лікування та догляду за пацієнтами. Диспансеризація пацієнтів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів.

Визначення основних клінічних симптомів захворювання, аналіз результатів лабораторних та інструментальних обстежень. Проведення догляду за пацієнтами та ознайомлення з комплексом лікувальних заходів. Заповнення медичної документації, виписування рецептів. Написання та захист історії хвороби.

Практичні навички:

- проведення опитування пацієнта, фізикального обстеження за системами й органами, огляду та пальпації суглобів, визначення амплітуди пасивних та активних рухів;
- накладання компресу на суглоб.

Тема 16. Гострі алергійні захворювання

ЛЕКЦІЯ

Алергози. Причини алергійних реакцій і механізм їх виникнення. Види алергійних реакцій, клінічна класифікація захворювань. Призначення алергологічної служби.

Основні клінічні симптоми, перебіг, прогноз. Методи алергологічної діагностики. Кропив'янка. набряк Квінке, анафілактичний шок, сироваткова хвороба.

Принципи лікування пацієнтів, догляд за ними.

Комплекс заходів у разі анафілактичного шоку.

Професійні захворювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів, визначення основних клінічних симптомів. Ознайомлення з методами діагностики алергійних захворювань, принципами лікування. Визначення комплексу протишокових терапевтичних заходів в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги та відділень інтенсивної терапії в стаціонарі. Склад протишовкового набору. Надання невідкладної допомоги пацієнтам.

Ознайомлення з напрямками роботи алергологічного кабінету, методика проведення шкірних алергологічних проб, виписування рецептів. Профілактика алергійних захворювань в умовах поліклініки, фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії.

Практичні навички:

- проба на чутливість до антибіотиків;
- невідкладна допомога в разі анафілактичного шоку, набряку Квінке;
- невідкладна допомога у випадку кропив'янки.

Тема 17. Професійні захворювання

ЛЕКЦІЯ

Професійні захворювання. Основні клінічні прояви професійних захворювань. Принципи проведення профілактичних заходів на підприємствах із запобігання професійної патології.

Пневмоконіоз. Вібраційна хвороба. Професійні інтоксикації.

Професійні шкідливості та професійні захворювання. Визначення терміну “пневмоконіоз”, різні погляди на етіологію та патогенез захворювання. Групи пневмоконіозів, основні клінічні ознаки силікозу, лабораторна й

інструментальна діагностика, лікування, профілактика.

Вібраційна хвороба, чинники хвороби, симптоматика, лікування, профілактика. Правила індивідуального захисту від професійних захворювань.

Шляхи проникнення промислових отруйних речовин в організм людини. Гострі й хронічні інтоксикації. Інтоксикація пестицидами, ртуттю, свинцем та його сполуками, аміаком. Клінічні ознаки. Загальні принципи лікування в разі гострих отруєнь, антидотна терапія. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Визначення основних клінічних ознак захворювання (інтоксикації), стану тяжкості пацієнта, аналіз лабораторних та інструментальних обстежень.

Проведення догляду за пацієнтами, складання плану лікування. Визначення тактики під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з гострим отруєнням аміаком, хлорорганічними та фосфорорганічними сполуками.

Практичні навички:

- здійснення оксигенотерапії;
- промивання шлунка;
- промивання очей, закапування крапель в очі;
- промивання шкіри та слизових оболонок ротової порожнини;
- надання невідкладної медичної допомоги.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК З ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА»

1. Складання дієт до різних захворювань. Значення лікувального харчування в комплексному лікуванні пацієнтів.
2. Термотерапія. Правила проведення термотерапії, дезінфекція та зберігання термометрів. Види гарячки. Цифровий і графічний запис температури в температурний лист.
3. Характеристика пульсу. Визначення та реєстрації даних.
4. Правила вимірювання артеріального тиску. Демонстрація методики вимірювання та реєстрацію даних.
5. Гірчичники. Показання . Протипоказання. Продемонструвати методику.
6. Зігрівальний компрес. Показання й протипоказання. Механізм дії. Продемонструвати методику.
7. Грілка, міхур з льодом. Показання та протипоказання. Механізм дії, техніка приготування. Продемонструвати виконання на фантомі.
8. Плевральна пункція. Показання. Підготувати потрібний інструментарій. Участь у проведенні маніпуляцій.
9. Правила збирання харкотиння для різних досліджень.
10. Банки, показання та протипоказання. Механізм дії. Приготувати все для демонстрації методики.
11. Методи оксигенотерапії. Продемонструвати техніку подавання кисню пацієнту.
12. Сифонна клізма. Показання й протипоказання. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
13. Очисна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
14. Послаблювальна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
15. Промивання шлунка. Показання й протипоказання. Демонстрація техніки промивання шлунка товстим зондом.
16. Правила підготовки пацієнта до взяття калу на наявність яєць глистів, приховану кров, копрологічне дослідження.
17. Правила підготовки пацієнтів до ендоскопічного методу обстеження органів травлення, рН-метрії.
18. Правила підготовки пацієнтів до рентгенологічного методу обстеження органів травлення (рентгеноскопії шлунка, іригоскопії, холецистографії).
19. Лікувальні клізми. Показання й протипоказання. Продемонструвати техніку виконання на фантомі.
20. Дослідження сечі за методом Зимницького. Правила проведення. Значення проби для діагностики.
21. Дослідження сечі за методом Нечипоренка, значення для діагностики. Виписати направлення та підготувати пацієнта.

22. Складання дієт до різних захворювань. Значення лікувального харчування в комплексному лікуванні пацієнтів.
23. Термотерапія. Правила проведення термотерапії, дезінфекція та зберігання термометрів. Види гарячки. Цифровий і графічний запис температури в температурний лист.
24. Характеристика пульсу. Визначення та реєстрації даних.
25. Правила вимірювання артеріального тиску. Демонстрація методики вимірювання та реєстрацію даних.
26. Гірчичники. Показання . Протипоказання. Продемонструвати методику.
27. Зігрівальний компрес. Показання й протипоказання. Механізм дії. Продемонструвати методику.
28. Грілка, міхур з льодом. Показання та протипоказання. Механізм дії, техніка приготування. Продемонструвати виконання на фантомі.
29. Плевральна пункція. Показання. Підготувати потрібний інструментарій. Участь у проведенні маніпуляцій.
30. Правила збирання харкотиння для різних досліджень.
31. Банки, показання та протипоказання. Механізм дії. Приготувати все для демонстрації методики.
32. Методи оксигенотерапії. Продемонструвати техніку подавання кисню пацієнту.
33. Сифонна клізма. Показання й протипоказання. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
34. Очисна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
35. Послаблювальна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
36. Промивання шлунка. Показання й протипоказання. Демонстрація техніки промивання шлунка товстим зондом.
37. Правила підготовки пацієнта до взяття калу на наявність яєць глистів, приховану кров, копрологічне дослідження.
38. Правила підготовки пацієнтів до ендоскопічного методу обстеження органів травлення, рН-метрії.
39. Правила підготовки пацієнтів до рентгенологічного методу обстеження органів травлення (рентгеноскопії шлунка, іригоскопії, холецистографії).
40. Лікувальні клізми. Показання й протипоказання. Продемонструвати техніку виконання на фантомі.
41. Дослідження сечі за методом Зимницького. Правила проведення. Значення проби для діагностики.
42. Дослідження сечі за методом Нечипоренка, значення для діагностики. Виписати направлення та підготувати пацієнта.
43. Правила вимірювання добового діурезу, водного балансу. Діагностичне значення.
44. Експрес-методи визначення вмісту глюкози й ацетону в сечі, діагностичне значення.
45. Антибіотикотерапія. Правила розведення. Демонстрація проби на чутливість до антибіотиків на фантомі.
46. Способи введення антибіотиків.
47. Інсулінотерапія. Місця введення інсуліну. Техніка виконання.
48. Правила введення біциліну.
49. Підготовка системи для внутрішньовенного краплинного введення.
50. Техніка взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
51. Техніка виконання підшкірної, внутрішньом'язової ін'єкцій.
52. Техніка виконання внутрішньовенного струминного введення ліків.
53. Дуоденальне зондування. Техніка проведення. Діагностичне значення.
54. Фракційне зондування. Техніка проведення. Діагностичне значення.
55. Правила випускування, зберігання та облік сильнодійних та отруйних засобів.
56. Профілактика СНДу в умовах ФАПу, станції швидкої допомоги, лікувального закладу.
36. Охорона праці при роботі з інфекційним матеріалом, його знезараження. Використання індивідуальних засобів захисту при взятті біологічного матеріалу в терапевтичному відділенні, протитуберкульозному закладі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО еКЗАМЕНУ

1. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.
2. Методика проведення опитування пацієнта, послідовність, правила, діагностичне значення опитування.
3. Методика проведення огляду пацієнта, правила, послідовність проведення, діагностичне значення.
4. Методика проведення пальпації. Правила проведення. Поверхнева й глибока пальпація. Діагностичне значення методу.
5. Методика проведення перкусії. Правила проведення. Порівняльна й топографічна перкусія. Варіанти перкуторних звуків. Діагностичне значення перкусії легень і серця.
6. Методика проведення аускультатії. Правила проведення. Діагностичне значення аускультатії легень, серця.
7. Загальний аналіз крові, основні показники. Діагностичне значення в клініці внутрішніх хвороб.
8. Дослідження сечі (загальний аналіз, за методами Зимницького, Нечипоренка), основні показники, діагностичне значення. Дослідження харкотиння, калу, шлункового та дуоденального вмісту.
9. Електрокардіографія як метод діагностики захворювань серцево-судинної системи. Методика реєстрації електрокардіограми.
10. Інструментальні методи обстеження пацієнтів. Діагностичне значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового методів обстежень.
11. Бронхіт (гострий і хронічний). Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
12. Пневмонії, сучасна класифікація (госпітальні, позагоспітальні, аспіраційні, пневмонії в осіб з тяжкими дефектами імунітету). Визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, ускладнення, особливості догляду за пацієнтами.
13. Вимоги техніки безпеки до приміщень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладах. Пожежна безпека.
14. Абсцедуюча пневмонія. Етіологія, патогенез, клінічна картина. Діагностика, перебіг, ускладнення, лікування, догляд за пацієнтами.
15. Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Клінічна картина нападу бронхіальної астми, лікування, догляд за пацієнтами.
16. Діагностика бронхіальної астми. Профілактика захворювання. Принципи лікування в період загострень і в період між нападами.
17. Астматичний стан. Клінічні симптоми, надання невідкладної допомоги, догляд за пацієнтами.
18. Туберкульоз легень. Етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики туберкульозу.
19. Туберкульоз легень. Коротка характеристика клінічних форм туберкульозу легень, методи лікування, специфічна профілактика.
20. Сухий плеврит. Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
21. Ексудативний плеврит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
22. Бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, ускладнення. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
23. Рак легень. Чинники, які сприяють розвитку раку легень, клінічна картина залежно від локалізації пухлин. Методи діагностики хвороби та лікування пацієнтів, особливості догляду за ними.
24. Емфізема та пневмосклероз легень. Визначення причини захворювань. Основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами, прогноз.
25. Пневмоконіоз. Визначення, етіологія, види, основні клінічні симптоми, ускладнення, лікування, профілактика.
26. Легеневе серце. Визначення, причини розвитку, патогенез. Основні клінічні симптоми, діагностика, профілактика, лікування, догляд за пацієнтами.
27. Ревматизм. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Позасерцеві форми ревматизму та їх основні клінічні ознаки.
28. Ревмокардит. Роль вогнищевої інфекції у виникненні ревмокардиту. Клінічні симптоми, прогноз, діагностика ревматизму.
29. Комплексне лікування хворих на ревматизм. Роль диспансерного спостереження, профілактика захворювання та його загострень. Прогноз захворювання, догляд за пацієнтами.
30. Набуті вади серця. Визначення, види, причини розвитку. Компенсація і декомпенсація. Вади серця та вагітність. Принципи лікування пацієнтів з вадами серця.
31. Мітральні вади серця (недостатність і стеноз). Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
32. Аортальні вади (недостатність і стеноз). Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
33. Бактеріальний ендокардит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика, лікування. Догляд за пацієнтами, прогноз.

34. Міокардит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
35. Гіпертонічна хвороба та симптоматична артеріальна гіпертензія. Етіологія і патогенез розвитку гіпертонічної хвороби. Клінічна класифікація, основні клінічні симптоми. Діагностика захворювання, принципи лікування.
36. Ускладнення гіпертонічної хвороби. Гіпертонічний криз, його види, клінічні симптоми, невідкладна допомога.
37. Атеросклероз. Етіологія, чинники ризику. Клінічні симптоми атеросклерозу залежно від локалізації. Принципи лікування, профілактика.
38. Ішемічна хвороба серця. Чинники ризику. Стенокардія. Визначення, клінічна класифікація. Характеристика нападу стенокардії. Надання невідкладної допомоги при нападі стенокардії.
39. Лікування пацієнтів на стенокардію, диспансерне обстеження. Профілактика захворювання. Прогноз.
40. Інфаркт міокарда. Визначення, причини, які зумовлюють захворювання, механізм його розвитку. Варіанти перебігу. Ускладнення інфаркту міокарда.
41. Інфаркт міокарда. Клінічні форми. Невідкладна допомога, транспортування пацієнта. Лікування в період гострого інфаркту міокарда.
42. Діагностика (лабораторна та інструментальна) інфаркту міокарда. Особливості догляду й спостереження за пацієнтами в блоці інтенсивної терапії. Реабілітація пацієнтів з інфарктом міокарда. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіограф).
43. Кардіогенний шок як ускладнення інфаркту міокарда. Причини його розвитку. Клінічні симптоми, невідкладна допомога.
44. Аритмія. Синусна тахі- та брадікардія, миготлива аритмія, екстрасистолюгія. Основні клінічні симптоми, можливі ускладнення. Лікування пацієнтів з аритмією.
45. Гостра лівошлункочкова недостатність. Причини, клінічні симптоми, принципи невідкладної допомоги.
46. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок). Причини, клінічні ознаки. Заходи невідкладної допомоги.
47. Хронічна серцева недостатність. Визначення, клінічна класифікація, причини. Основні клінічні симптоми залежно від стадії. Методи лікування, догляд за пацієнтами. Прогноз.
48. Гострий гастрит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
49. Хронічний гастрит. Етіологія, класифікація, клінічні симптоми. Діагностика, лікування, диспансеризація.
50. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Методи діагностики лікування, диспансеризація.
51. Виразкова хвороба. Ускладнення: клінічні ознаки шлункової кровотечі, перфорації шлунка. Принципи надання невідкладної допомоги. Особливості догляду.
52. Рак шлунка. Передракові захворювання. Клінічні ознаки. Методи діагностики та лікування. Особливості догляду за пацієнтами.
53. Хронічний гепатит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки, перебіг, методи діагностики. Лікування, догляд за пацієнтами.
54. Цироз печінки. Етіологія, патогенез, основні клінічні ознаки. Методи діагностики, перебіг. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
55. Цироз печінки. Ускладнення. Клінічні ознаки печінкової коми. Лікування, догляд за пацієнтами.
56. Хронічний холецистит, дискінезія. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика, методи діагностики. Перебіг, ускладнення, лікування.
57. Жовчно-кам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми печінкової коліки. Діагностика, невідкладна допомога.
58. Хронічний панкреатит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Лабораторна діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
59. Гострий гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Лікування, догляд за пацієнтами, прогноз, диспансеризація.
60. Хронічний гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Клінічні ознаки, перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
61. Гострий та хронічний пієлонефрит. Етіологія, патогенез, основні клінічні симптоми. Перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
62. Гостра ниркова недостатність. Причини, основні клінічні симптоми, діагностика. Прогноз, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
63. Хронічна ниркова недостатність. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки, діагностика. Прогноз, лікування. Догляд за пацієнтами, профілактика.
64. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки ниркової коліки. Діагностика, зняття нападу ниркової коліки.
65. Цистит гострий і хронічний. Чинники, які спричинюють розвиток захворювання. Клінічна картина. Зміни в сечі. Перебіг, лікування.
66. Ендемічний зоб. Етіологія, поширеність. Клінічні ознаки. Лікування, профілактика.

67. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, догляд за пацієнтами.
68. Гіпотиреоз. Етіологія, клінічні симптоми. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
69. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, поширеність. Клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки захворювання.
70. Цукровий діабет. Лабораторна діагностика. Комплексне лікування пацієнтів. Профілактика захворювання та його ускладнення.
71. Основні причини розвитку гіпо- й гіперглікемічної коми. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
72. Залізодефіцитна анемія. Етіологія, види. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
73. В₁₂-дефіцитна анемія. Етіологія, патогенез, клінічні ознаки. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами.
74. Геморагічний діатез. Визначення, класифікація. Етіологія геморагічного васкуліту й тромбоцитопенії. Клінічні ознаки, перебіг, лікування.
75. Гострий лейкоз. Причини розвитку хвороби. Клінічні ознаки. Перебіг, прогноз, ускладнення. Лікування, догляд за пацієнтами.
76. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз і лімфолейкоз). Особливості клінічного перебігу захворювання. Діагностика, прогноз. Лікування, догляд за пацієнтами.
77. Ревматоїдний артрит. Етіологія, клінічний перебіг, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами.
78. Гострі алергійні захворювання. Причини. Клінічні ознаки кропив'янки і набряку Квінке. Невідкладна допомога.
79. Анафілактичний шок. Причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
80. Сироваткова хвороба. Причини, клінічні ознаки, перебіг, прогноз, лікування, профілактика.
81. Основні види невідкладної допомоги в разі гострих інтоксикацій.
82. Охорона праці при роботі з електроприладами.
83. Профілактика професійних захворювань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Методика проведення опитування пацієнта, правила, діагностичне значення.
2. Методика проведення огляду та фізикального обстеження пацієнта, правила, діагностичне значення.
3. Інструментальні та лабораторні методи обстеження пацієнта, діагностичне значення.
4. Гострий та хронічний бронхіт, визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
5. Пневмонії, сучасна класифікація, визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
6. Бронхіальна астма, етіологія, патогенез, клінічна картина нападу бронхіальної астми, лікування, догляд за пацієнтами.
7. Діагностика та профілактика бронхіальної астми.
8. Абсцедуюча пневмонія, патогенез, етіологія, діагностика, клініка, лікування, ускладнення.
9. Туберкульоз легень, етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики.
10. Туберкульоз легень, ранні клінічні ознаки, методи лікування, профілактика.
11. Сухий плеврит етіологія, симптоми, догляд за пацієнтами, лікування, профілактика.
12. Ексудативний плеврит, етіологія, симптоми, догляд за пацієнтами, лікування, профілактика.
13. Бронхоектатична хвороба, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, ускладнення, лікування, догляд за хворими, профілактика.
14. Рак легень, чинники розвитку, класифікація, клінічна картина, особливості догляду, діагностика та лікування.
15. Ревматизм, етіологія, патогенез, клінічна класифікація, позасерцеві форми та їх основні ознаки.
16. Ревмокардит, роль вогнищевої інфекції, клінічні симптоми, діагностика, прогноз.
17. Комплексне лікування хворих на ревматизм, профілактика захворювання, роль диспансерного спостереження.
18. Набуті вади серця, визначення, види, етіологія. Уявлення про компенсацію і декомпенсацію. Вади серця та вагітність. Принципи лікування вад серця.
19. Мітральні вади серця (недостатність і стеноз), гемодинаміка. Основні симптоми, діагностика.
20. Аортальні вади (недостатність і стеноз) гемодинаміка. Основні симптоми, діагностика.
21. Гіпертонічна хвороба, етіологія, патогенез, класифікація, симптоми, діагностика та принципи лікування.
22. Ускладнення гіпертонічної хвороби. Гіпертонічний криз, його види, симптоми, невідкладна допомога.
23. Атеросклероз, етіологія, чинники ризику. Клінічні симптоми залежно від локалізації, принципи лікування, профілактика.
24. Уявлення про ішемічну хворобу серця, чинники ризику.

25. Стенокардія, визначення, класифікація. Напад стенокардії, симптоми, надання невідкладної допомоги.
26. Принципи лікування пацієнтів на стенокардію, диспансерне обстеження, профілактика прогноз.
27. Інфаркт міокарда, визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми.
28. Інфаркт міокарда, діагностика, невідкладна допомога, транспортування, принципи лікування. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіографа). Пожежна безпека.
29. Гостра лівошлуночкова недостатність, причини, симптоми, принципи невідкладної допомоги.
30. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок) причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога.
31. Хронічна серцева недостатність, етіологія, класифікація, клінічні симптоми залежно від стадії. Методи лікування, догляд за пацієнтами, прогноз.
32. Гострий гастрит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими.
33. Хронічний гастрит. Етіологія, класифікація, клінічні симптоми. Діагностика, лікування, диспансеризація.
34. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, диспансеризація.
35. Виразкова хвороба. Ускладнення: ознаки шлункової кровотечі, перфорації шлунка. Принципи надання невідкладної допомоги. Особливості догляду.
36. Рак шлунка. Передракові захворювання. Клінічні ознаки. Методи діагностики та лікування. Особливості догляду за пацієнтами.
37. Хронічний гепатит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки, перебіг, методи діагностики. Лікування, догляд за пацієнтами.
38. Цироз печінки. Етіологія, патогенез, основні клінічні ознаки. Методи діагностики, перебіг. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
39. Цироз печінки. Ускладнення. Клінічні ознаки печінкової коми. Лікування, догляд за пацієнтами.
40. Хронічний холецистит, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика, методи діагностики. Перебіг, ускладнення, лікування, догляд за пацієнтами.
41. Жовчнокам'яна хвороба. Етіологія. Патогенез, клінічні симптоми печінкової коліки. Діагностика, невідкладна допомога.
42. Хронічний панкреатит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Лабораторна діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
43. Гострий гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація, лікування. Догляд за пацієнтами, прогноз, диспансеризація.
44. Гострий пієлонефрит. Етіологія, патогенез, основні клінічні симптоми. Перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
45. Хронічна ниркова недостатність. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки, діагностика. Прогноз лікування. Догляд за пацієнтами, профілактика.
46. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки ниркової коліки. Діагностика, зняття нападу ниркової коліки.
47. Ендемічний зоб. Етіологія, поширеність. Клінічні ознаки. Лікування, профілактика.
48. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, догляд за пацієнтами.
49. Гіпотиреоз. Етіологія, клінічні симптоми. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
50. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, поширеність. Клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки захворювання.
51. Цукровий діабет. Лабораторна діагностика. Комплексне лікування пацієнтів. Профілактика захворювання та його ускладнення.
52. Основні причини розвитку гіпо- й гіперглікемічної коми. Клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
53. Залізодефіцитна анемія. Етіологія, види. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
54. В₁₂ дефіцитна анемія. Етіологія, патогенез, клінічні ознаки. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами.
55. Геморагічний діатез. Визначення, класифікація. Етіологія геморагічного васкуліту й тромбоцитопенії. Клінічні ознаки, перебіг, лікування.
56. Гострий лейкоз. Причини розвитку хвороби. Клінічні ознаки. Перебіг, прогноз, ускладнення. Лікування, догляд за пацієнтами.
57. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз і лімфолейкоз). Особливості клінічного перебігу захворювання. Діагностика, прогноз. Лікування, догляд за пацієнтами.
58. Ревматоїдний артрит. Етіологія, клінічний перебіг, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами.
59. Гострі алергійні захворювання. Причини. Клінічні ознаки кропив'янки і набряку Квінке. Невідкладна допомога.
60. Анафілактичний шок. Причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
61. Основні види невідкладної допомоги в разі гострих інтоксикаціях.

ЛІТЕРАТУРА

- Бондаренко А.Д.* Навчально-методичний посібник із терапії. — К., 2003.
- Внутрішня медицина: Терапія: підручник / Н.М. Середюк, І.П. Вокалюк.* — К., 2010.
- Довідник домашнього лікаря / В.Д. Казьмін.* — М.: Астрель, 2000.
- Єпішин А.В.* Внутрішні хвороби. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.
- Єпішин А.В.* Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими, 2003.
- Круглікова В.М., Шевцова Л.І.* Практикум із внутрішніх хвороб у модулях. — К.: Медицина, 2008.
- Медсестринство у внутрішній медицині / За ред. В.В. Стасюка.* — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.
- Медсестринство у внутрішній медицині / М.Б. Шегедин, І.А. Шуляр, Л.М. Подносова, Л.П. Дацко, О.Т. Шавала.* — К.: Медицина, 2009.
- Мостовий Ю.М.* Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. — Вінниця, 2011.
- Навчальний посібник з внутрішньої медицини: навч. посіб. / Фойняк В.М., Бондаренко А.Д. та ін.* — К.: Медицина, 2010.
- Ронін В.С., Старобинець Г.М.* Руководство к практическим занятиям по методам клинических лабораторных исследований. — М.: Медицина, 1989.
- Середюк Н.М.* Внутрішня медицина. Терапія. — 2-ге вид., стереотип. — М.: Медицина, 2007.
- Скачко Б.Г.* Гепатит. Профілактика. Лікування. Реабілітація. — К.: Медицина, 2006.
- Шведа М.І., Пасечко Н.В.* Терапія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.
- Шегедин М.Б., Шуляр І.А., Подносова Л.М. та ін.* Медсестринство в терапії. — Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 2006.
- Яворський О.Г.* Пропедевтика внутрішніх хвороб. — К.: Здоров’я, 2004.